

PROTOKOLL

Projekt **Tuumajaama riigi eriplaneeringu lähteseisukohad ja KSH programm**

Teema Avalik arutelu

Kuupäev 10.08.2026 kell 18.00–18.45

Asukoht Kohtla-Järve Linnavalitsus

Protokollija Triin Koorits

Osalejad Registreerimislehel (8 osalejat)

- Päevakava
- **Miks planeering algatati**
 - **Millised dokumendid on avalikustatud ja mis on nende mõte**
 - **Planeeringuala**
 - **Mõjuvaldkonnad: inimene, loodus, vesi, taristu, riskid**
 - **Kuidas asukohti võrreldakse ja kuidas ettepanekuid arvestatakse**
 - **Kuidas ja mille kohta saab ettepanekuid esitada**
 - **Muud küsimused ja arutelu**

Avaliku arutelu ettekandega saab tutvuda projekti kodulehel, <https://www.riigiplaneering.ee/tuumajaam>.

Küsimused ja arutelu

Küsimus: Mitu töötajat on tuumajaamas vaja ja kas need tulevad kõik välisriikidest?

Diana Revjako Fermi Energia AS (edaspidi Fermi): Ühe 300 MW reaktori puhul nähakse ette umbes 300 otsest töökohta. Ligikaudu 80% töötajatest oleks soojuselektrijaamade ja tööstusliku tehnika taustaga ning ülejäänud tuumaspetsiifikaga. Kõik saavad tuumalase väljaõppe ja taustakontrolli. Eeldame, et töötajad tulevad pigem Eestist, juba käib noorte väljaõpe ja Fermi annab iga aasta välja ka stipendiumi. Kuna väga suur hulk töötajaid peavad olema soojuselektrijaama või muu tehnilise taustaga, siis neid inimesi on meil siin piirkonnas palju.

Küsimus: Kas BWRX-300 tehnoloogia on katsetus, kuna identset mudelit ei ole veel valmis ehitatud?

Fermi: BWRX-300 põhineb Rootsis ja Soomes üle 50 aasta kasutatud keevaveereaktori tehnoloogial. X viitab arenduse kümnendale põlvkonnale ja 300 võimsusklassile. Identset mudelit ei ole veel valmis ehitatud, kuid tehnoloogia opereerimise, tööpõhimõtte ja ohutuse osas tuginetakse pikaajalisele kogemusele. Ehitusriskide maandamiseks ei soovita olla esimene ning Kanadas juba praegu ehitatakse neli üksust. Poola plaanib vähemalt 20 üksust ning mitmed Euroopa riigid vaatavad sama või sarnast väikereaktori tehnoloogiat. Eesti ei oleks selles järjestuses esimene ehitaja.

Küsimus: Kes tehnoloogia projekteerib ja kes jaama ehitab?

Fermi: Tehnoloogia projekteerija on USA ja Jaapani ühisettevõtte, ehitajana peetakse läbirääkimisi Samsungiga. Samsung on tugev ehitusettevõtte, kelle kogemus hõlmab muu hulgas suuri lennujaamu, Burj Khalifat ja Abu Dhabi tuumajaamu.

Küsimus: Milline on riigi ja Riigikogu otsustusprotsess ning millal selgub, kas jaam tuleb?

Agnes Lihtsa Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium (edaspidi MKM):

Põhimõtteline otsus teemaga edasi liikuda tehti siis, kui alustati hindamist, kas Eestis on tuumajaama rajamine võimalik. 2023. aasta üle-eestilises uuringus leiti ligikaudu 16 piirkonda, mis vastasid kriteeriumitele. Fermi analüüsis asukohti edasi ja valis põhjalikumaks vaatamiseks kaks piirkonda Ida-Virumaal ja Lääne-Virumaal, mõlemas kolm sobivat asukohta. Planeering otsib asukoha, kuid pärast seda tulevad eraldi loastamise etapid, sealhulgas projekteerimis-, ehitus- ja tootmisluba. Lõplikult saab projekt edasi liikuda üksnes siis, kui vastavad load on antud ja regulaator on veendunud ohutuses.

Fermi: Tuumaseadus reguleerib järgnevaid samme ning planeering on kogu protsessis üks etapp. Riigi poolel moodustatakse regulaatorit, tehakse koostööd Soome ja Kanada regulaatoritega ning tuumaprogrammi juhib Kliimaministeerium.

Küsimus: Kas riik arvestab inimeste arvamusega või on otsus juba tehtud?

MKM: Riik on inimeste meelsust pikalt kaardistanud ning viimaste küsitluste järgi toetab tuumaenergiat üle 60% vastanutest, kuid jätkuvalt on ka suur hulk vastaseid. Rahvahääletusele seda riigi vaatest praegu panna ei plaanita. Oluline on selgitustöö, riskide käsitlemine ja inimeste kaasamine.

Triin Koorits Skepast&Puhkim OÜ (edaspidi SKPK): Planeeringu käigus tehakse kogukonna uuring Viru-Nigula ja Lüganuse piirkondades, et kaardistada kohalike hoiakuid. Arvamust saab avaldada ka siis, kui seisukoht on eitav.

Fermi: Fermi on teinud infopäevi ligikaudu neli aastat ning kutsub inimesi üles muresid ja küsimusi välja ütleva. Oktoobrisse kavandatakse eraldi ohutuse ja tehnoloogia infopäeva, kus käsitletakse projekteerimist, tööpõhimõtet ja ohutust.

Küsimus: Kui täna on kuus eelistatud asukohta, kas on võimalik, et lõpuks ei ehitata ühtegi või tuleb jaam kindlasti kuhugi?

SKPK: Kuus asukohta on üle kontrollitud metoodika alusel, mis põhineb suurel määral Rahvusvahelise Aatomenergiaagentuuri juhenditel ja välistavatel kriteeriumidel. Valideerisime ära, et kõik välja pakutud asukohad on sobivad ja nendega võib edasi liikuda. Mõni asukoht võib edasistes uuringutes välja langeda, kuid planeeringu eesmärk on leida vähemalt üks parim lahendus. Edaspidi vaadatakse ka kaasnevat taristut, sealhulgas elektriliine, juurdepääsuteid ja jahutustorustikke. Võib ilmnedagi, et mõnda asukohta on taristu või merekeskkonna tõttu keeruline lahendada, kuid praegu ei nähta tõenäolisena, et kõik kuus asukohta osutuksid sobimatuks.

Fermi: Asukohti on uuritud juba kuus aastat ning uuringutesse on investeeritud üle 9 miljoni euro. Riigi eriplaneeringu esimeses etapis on hanke maht 1,5 miljonit eurot. Fermi rahastab seda MKM-i kaudu ning ekspersed valis MKM.

Kommentaari: Üks aladest asub Natura alal, mismoodi see lahendatakse?

SKPK: Ilmselt mõtlete Letipead. Selle kõrval asub looduskaitseala ning läbi tuleb viia täiemahuline Natura hindamine. See ei välista ala automaatselt, kuid keskkonnamõju võib

anda sellele asukohale kehvemaid punkte ning lõplik valik tehakse valdkondade koondhindamise alusel. Asukohti võrreldakse koondmaatriksis, kus üks ala võib olla parem keskkonnamõju, teine sotsiaalse mõju või juurdepääsu poolest. Lõpuks otsitakse kõigi valdkondade kompromissi.

Küsimus: Kas Natura ala ja tuumajaam saavad koos eksisteerida ning mida tähendas Olkiluoto seisak?

Fermi: Soomes Olkiluoto kompleks asub näiteks Natura ala keskel ning tuumajaam ei sega seal looduskeskkonna säilitamist. Olkiluoto puhul viiakse läbi iga-aastane hooldus ja ilmselt seisaku all mõtletegi seda. Kütusevahetuse ajal tehakse täishooldust. Jaama ei käitata põhimõttel, et oodatakse rikke tekkimist.

Küsimus: Kuidas lahendatakse jahutusvesi ja selle mõju merele?

Fermi: Soomes lastakse jahutusvesi kanaliga merre, kuid Eesti madalama ranniku tõttu kavandatakse toru vähemalt 2,5 km kaugusele merepõhja. Merepõhi ei jäätu ning külmem vesi parandab soojuselektrijaama tööefektiivsust. Väljalask oleks samuti vähemalt 2,5 km kaugusel, et soojem vesi jõuaks enne pinnale tulekut jahtuda. Esialgse modelleerimise järgi on mõju lokaalne, alla ühe ruutkilomeetri, kuid uuringutes tuleb hinnata mõju linnustikule, kalastikule ja merepõhja elustikule.

Küsimus: Kes hakkab jaama opereerima ja kust tulevad vajalikud spetsialistid?

Fermi: Võimalikud on kaks lahendust: tuumaspetsiifiline opereerimine ostetakse sisse Kanadast kogenud operaatoritelt või koolitatakse Eesti operaatorid välja Rootsis. Tuumaosa operaatorite arv vahetuses oleks väike, ligikaudu kolm kuni viis inimest, sest jaam on automatiseeritud. Soojuselektrijaama osa oskused on Eestis olemas, sh turbiinide ja generaatoritega seotud töö. Fermi teeb koostööd Vattenfalliga, kes on ettevõtte investor ja opereerib Rootsis tuumajaamu.

Küsimus: Kas Fermi Energia ise hakkab jaama opereerima või luuakse eraldi ettevõtte?

Fermi: Fermi Energia jääks põhivastutajaks, kuid võimalik on luua eraldi tütarettevõtte Eesti jaamade opereerimiseks. Selline lahendus võimaldaks tulevikus kaasata näiteks riiki või Eesti Energias ühes Eesti projekti tasandil.

Küsimus: Kas vajalikke inimesi on võimalik leida?

Fermi: Noorte huvi tuumaenergia vastu on suur ning igal aastal saadetakse stipendiumiga kaks inimest õppima, kuid soovijaid on rohkem. Tuumaenergiat peetakse noorte jaoks huvitavaks, vastutusrikkaks ja paremate palgavõimalustega valdkonnaks.

Küsimus: Kust saab lisainfot planeeringu ja tehnoloogia kohta?

MMK: Planeeringut puudutav info on riigiplaneeringute lehel. Kliimaministeeriumi kodulehel on tuumaprogrammi materjalide juures etapid, töörühmade info, aruanded ja raportid. Jaama tehnoloogiat, ohutust, jäätmeid ja varasemaid infopäevi puudutav info on Fermi kodulehel. Fermi on teinud ligikaudu 80 infopäeva ning avaldanud suure osa salvestistest, sh ka vene keeles.